

Usporedba gradske potrošnje između kontinenata

Pitanje 2: Postoji li statistički značajna razlika u gradskoj potrošnji automobila između različitih kontinenata proizvođača?

```
grouped <- group_by(my_cars, continent)

summary.result1 <- summarise(
  grouped,
  count = n(),
  mean_city = mean(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  median_city = median(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  sd_city = sd(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  min_city = min(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  max_city = max(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  q25 = quantile(city.L.100km, 0.25, na.rm = TRUE),
  q75 = quantile(city.L.100km, 0.75, na.rm = TRUE)
)
summary.result1
```

```
## # A tibble: 3 x 9
##   continent   count mean_city median_city sd_city min_city max_city    q25    q75
##   <chr>       <int>     <dbl>        <dbl>     <dbl>      <dbl>     <dbl> <dbl>
## 1 Asia          107      9.12        8.7      2.04      4.8      14.7  7.58  9.79
## 2 Europe         74      11.5        11.2     2.48      6.35      18.1  9.79 12.9 
## 3 North Ameri~    20      8.46        7.58     2.19      5        12.4  7.27  9.79
```

Tablica prikazuje mjere centralne tendencije gradske potrošnje automobila grupiranih po kontinentu proizvođača. Može se uočiti kako se aritmetička sredina i medijan gradske potrošnje razlikuju među kontinentima.

```
xrange <- range(my_cars$city.L.100km) + c(-0.5, 0.5)
ymax <- max(
  hist(my_cars[my_cars$continent == "Europe", ]$city.L.100km, plot = FALSE)$counts,
  hist(my_cars[my_cars$continent == "Asia", ]$city.L.100km, plot = FALSE)$counts,
  hist(my_cars[my_cars$continent == "North America", ]$city.L.100km, plot = FALSE)$counts
)

par(mfrow = c(1, 3))

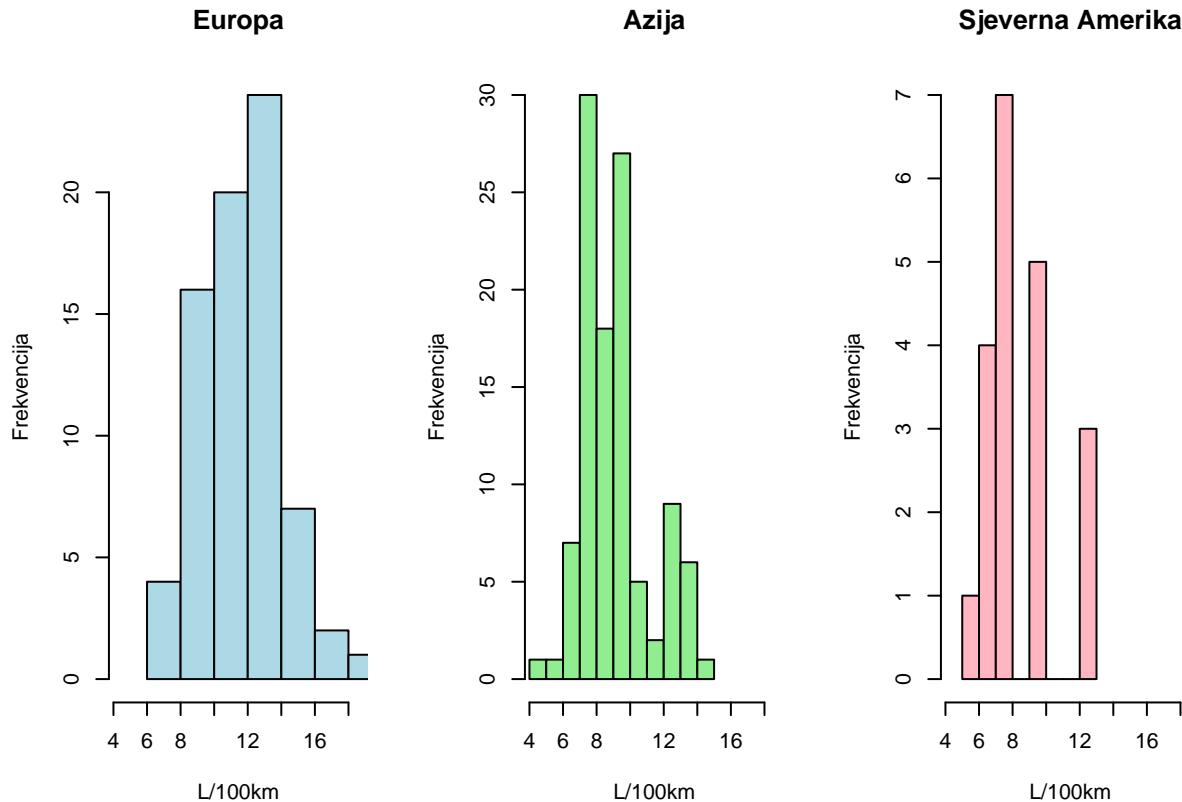
hist(my_cars[my_cars$continent == "Europe", ]$city.L.100km,
  main = "Europa",
  xlab = "L/100km",
  ylab = "Frekvencija",
  col = "lightblue",
  border = "black",
  xlim = xrange)
```

```

hist(my_cars[my_cars$continent == "Asia", ]$city.L.100km,
  main = "Azija",
  xlab = "L/100km",
  ylab = "Frekvencija",
  col = "lightgreen",
  border = "black",
  xlim = xrange)

hist(my_cars[my_cars$continent == "North America", ]$city.L.100km,
  main = "Sjeverna Amerika",
  xlab = "L/100km",
  ylab = "Frekvencija",
  col = "lightpink",
  border = "black",
  xlim = xrange)

```

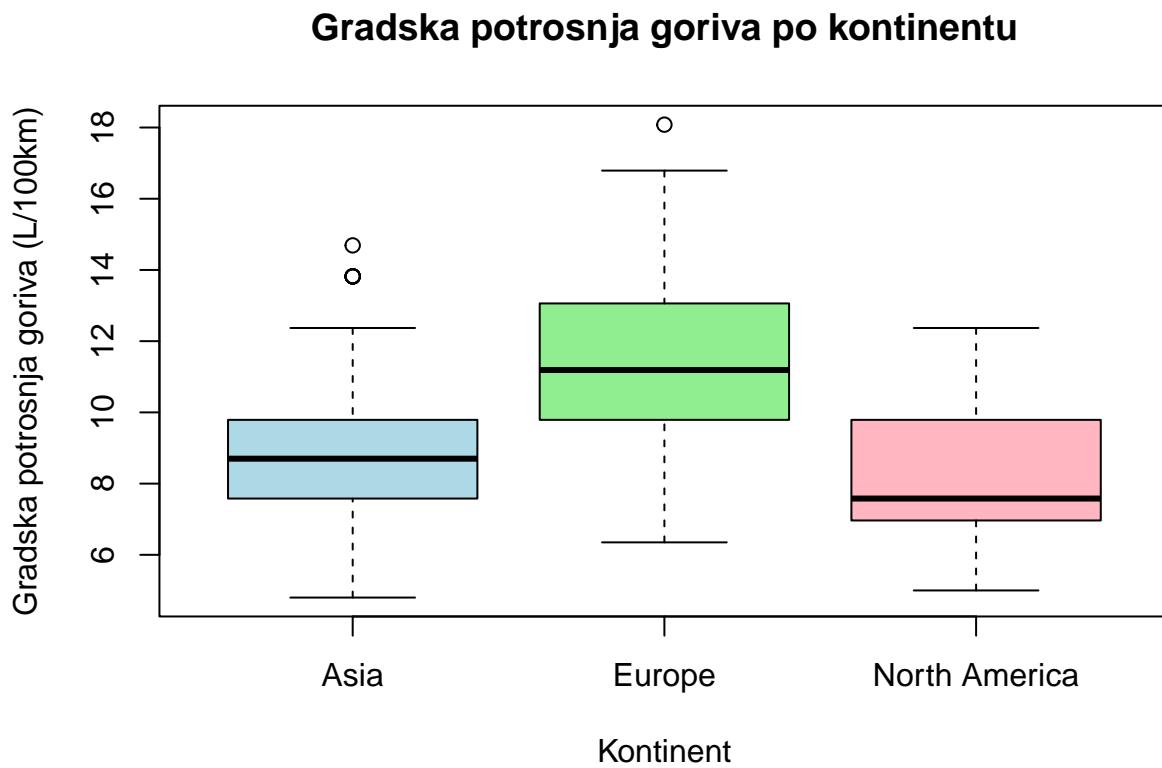

Ova tri histograma prikazuju raspodjelu automobila po gradskoj potrošnji, pri čemu svaki histogram predstavlja jedan od kontinenata. Iz prikaza je jasno vidljiva razlika u potrošnji, osobito za Europu, gdje je gradska potrošnja, prema ovom uzorku, znatno viša u odnosu na Sjevernu Ameriku i Aziju.

```

boxplot(city.L.100km ~ continent, data = my_cars,
       main = "Gradska potrošnja goriva po kontinentu",
       xlab = "Kontinent",
       ylab = "Gradska potrošnja goriva (L/100km)",
       col = c("lightblue", "lightgreen", "lightpink"),
       family="Helvetica")

```


U boxplot dijagramima jasno je vidljiva značajna razlika u medijanima i ostalim kvartalima između kontinenta. Posebno je istaknuta razlika između Europe i preostalih dvaju kontinenta. Europa, prema boxplot dijagramu, ima značajno višu potrošnju. Donji kvartil Europe gotovo je veći od gornjeg kvartila preostala dva kontinenta, što znači da preko 70 % europskih automobila troši jednako ili više goriva od 25 % automobila s najvećom potrošnjom u Aziji i Sjevernoj Americi.

U uzorku automobila iz Azije i Europe postoji mali broj stršećih vrijednosti, što može utjecati na raspodjelu podataka, ali ne mijenja osnovni zaključak o razlikama među grupama.

Kako bismo izabrali kojim testom možemo testirati postoje li statistički značajna razlika u gradskoj potrošnji automobila između različitih kontinenata proizvodača potrebno je provjeriti normalnost podataka. To je učinjeno sljedećim Q-Q dijagramima.

```

par(mfrow = c(1, 3))

# Q-Q plot za Europu
qqnorm(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Europe"],
       main = "Q-Q Plot: Europa",
       xlab = "Teorijski kvantili",

```

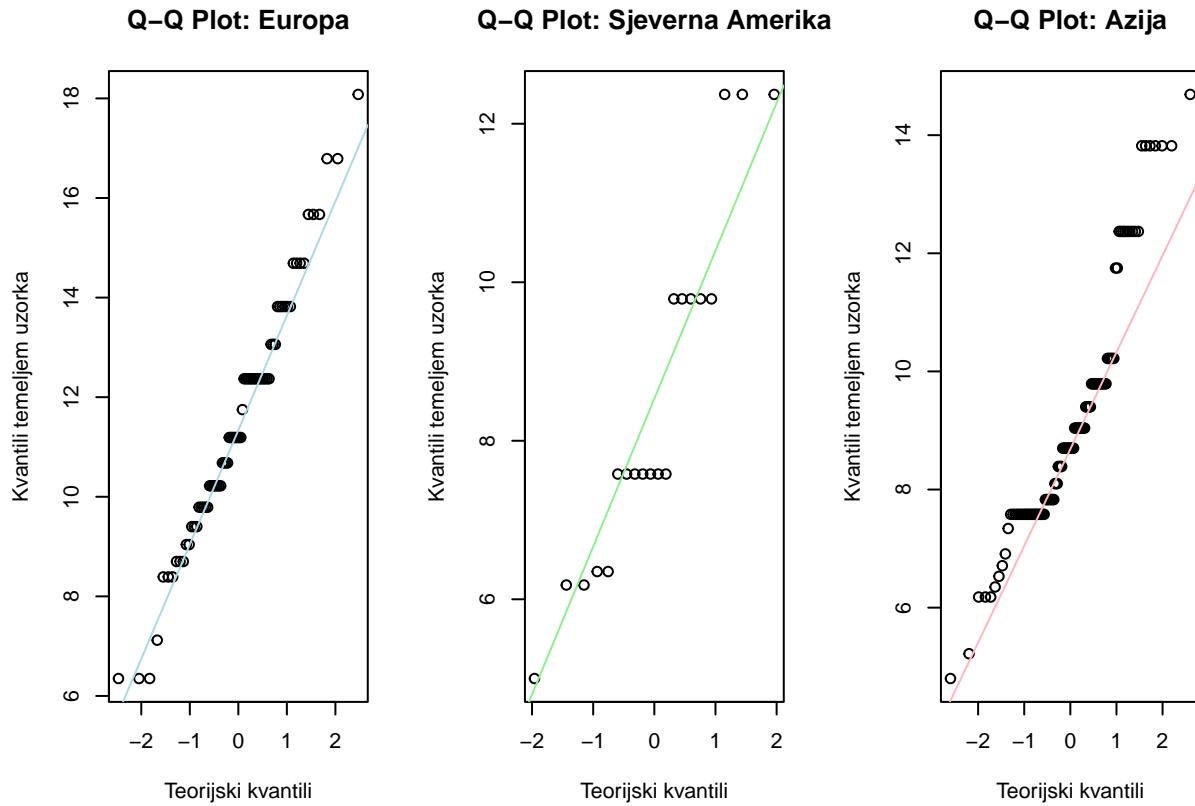
```

ylab = "Kvantili temeljem uzorka")
qqline(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Europe"], col = "lightblue")

# Q-Q plot za Sjevernu Ameriku
qnorm(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "North America"],
      main = "Q-Q Plot: Sjeverna Amerika",
      xlab = "Teorijski kvantili",
      ylab = "Kvantili temeljem uzorka")
qqline(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "North America"], col = "lightgreen")

# Q-Q plot za Aziju
qnorm(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Asia"],
      main = "Q-Q Plot: Azija",
      xlab = "Teorijski kvantili",
      ylab = "Kvantili temeljem uzorka")
qqline(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Asia"], col = "lightpink")

```


Q-Q dijagrami prikazuju značajna odstupanja od normalne distribucije za proizvođače iz Sjeverne Amerike i Azije. Zbog toga moramo koristiti test koji ne pretpostavlja normalnost podataka. Zato koristimo Kruskal-Wallisov test koji je neparametarska alternativa ANOVA testu.

H0: Ne postoji razlika u distribuciji gradske potrošnje goriva između Europe, Azije i Sjeverne Amerike.

H1: Postoji razlika u distribuciji gradske potrošnje goriva između Europe, Azije i Sjeverne Amerike.

Odabrana razina značajnosti: $\alpha=0.05$

```
my_cars$continent <- as.factor(my_cars$continent)
kruskal.test(city.L.100km ~ continent, data = my_cars)
```

```
##
## Kruskal-Wallis rank sum test
##
## data: city.L.100km by continent
## Kruskal-Wallis chi-squared = 49.079, df = 2, p-value = 2.201e-11
```

Zbog izrazito niske p-vrijednosti (< 0.05) Kruskal-Wallisovog testa zaključujemo da ova tri skupa podatka ne proistjeću iz iste distribucije, tj. da postoji razlika u gradskoj potrošnji između Azije, Europe i Sjeverne Amerike.

Kako bismo dodatno usporedili pojedine parove kontinenata provodimo Mann-Whitney-Wilcoxonov test.

Zbog višestrukih parnih usporedbi, primjenjena je Bonferronijeva korekcija kako bi se kontrolirala ukupna razina značajnosti (Alpha se dijeli s brojem usporedbi). Odabrana razina značajnosti za Bonferroni korekciju: $\alpha_{\text{Bonferroni}} = \frac{0.05}{3} \approx 0.0167$

```
pairwise.wilcox.test(my_cars$city.L.100km,
                      my_cars$continent,
                      p.adjust.method = "bonferroni")
```

```
##
## Pairwise comparisons using Wilcoxon rank sum test with continuity correction
##
## data: my_cars$city.L.100km and my_cars$continent
##
##          Asia     Europe
## Europe    1.9e-10 -
## North America 0.37   2.7e-05
##
## P value adjustment method: bonferroni
```

Zbog visoke p-vrijednosti pri usporedbi gradske potrošnje Azije i Sjeverne Amerike ne možemo odbaciti mogućnost da te dvije potrošnje proističu iz iste distribucije. Ostale kombinacije (Azije i Europa te Europa i Sjeverna Amerika) imaju izrazito nisku p-vrijednost, pa možemo zaključiti da proizlaze iz različitih distribucija.

Prije odabira konačnog testa, isprobana su još dva pristupa: hi-kvadrat test, pri čemu su podaci podijeljeni u tri skupine po potrošnji, te ANOVA test nakon logaritamske pretvorbe podataka. Kruskal-Wallisov test pokazuje se primjerenojim od hi-kvadrat testa kod kontinuiranih podataka, jer ne zahtijeva proizvoljna podjela podataka. Logaritamska transformacija nije uspjela postići normalnost podataka za Aziju, što dodatno opravdava primjenu neparametarskog Kruskal-Wallisova testa.